

Kombinované bakalářské studium

Základní definiční vztahy

$$\rho = \frac{m}{V}, \quad n = \frac{m}{M_r}, \quad c = \frac{n}{V},$$

kde ρ je hustota (kg/m^3), m hmotnost (kg), M_r molární hmotnost (kg/mol), n látkové množství (mol), V objem (m^3), c koncentrace (mol/dm^3).

Stavová rovnice ideálního plynu

$$p = \frac{nRT}{V} \quad \text{nebo} \quad p = \frac{RT}{V_m} \quad \text{nebo} \quad z = 1.$$

Kompresibilitní faktor z

$$z = \frac{pV}{nRT}$$

kde R je univerzální plynová konstanta, $R = 8,314 \text{ J/K/mol}$

Jednotky: bezrozměrná veličina.

Kritický bod

Trojice hodnot T_c , p_c , V_c , kde T_c je kritická teplota, p_c kritický tlak, V_c kritický objem. V kritickém bodě splývají vlastnosti kapaliny a plynu (páry). Kritická teplota je nejvyšší teplota, při které může existovat čistá látka v kapalném stavu.

Redukované veličiny

redukováná teplota

$$T_r = \frac{T}{T_c}$$

redukový tlak

$$p_r = \frac{p}{p_c}$$

redukový objem

$$V_r = \frac{V_m p_c}{RT_c}$$

Jednotky: bezrozměrné veličiny.

Stavové chování tekutin**Viriální rozvoj**

$$z = 1 + B(T)/V_m + C(T)/V_m^2 + \dots = 1 + B(T)\rho_m + C(T)\rho_m^2 + \dots$$

Teplota, při které je $B(T) = 0$, se nazývá Boyleova teplota (T_B).

Van der Waalsova stavová rovnice

$$p = \frac{nRT}{V - nb} - a \left(\frac{n}{V} \right)^2 = \frac{RT}{V_m - b} - \frac{a}{V_m^2}, \quad z = \frac{V_m}{V_m - b} - \frac{a}{RTV_m}$$

$$a = \frac{27}{64} \frac{(RT_c)^2}{p_c} \quad b = \frac{1}{8} \frac{RT_c}{p_c}$$

Redlichova-Kwongova stavová rovnice

$$p = \frac{RT}{V_m - b} - \frac{a}{\sqrt{TV_m}(V_m + b)} \quad a = 0,42748 \frac{R^2 T_c^{2,5}}{p_c} \quad b = 0,08664 \frac{RT_c}{p_c}$$

Vztahy pro nastavitelné parametry a , b byly získány z termodynamických podmínek v kritickém bodě.

1.1

Uvažujte vzorek ideálního plynu při výchozí teplotě 20°C a tlaku 100 kPa.

- Při jakém tlaku bude plyn za stejné teploty mít poloviční objem?
- Na jakou teplotu by bylo nutno ochladit původně přítomné množství plynu (za konstantního tlaku), aby se jeho objem zmenšil na 75 % původní hodnoty?

Výsledek: (a) $p = 200 \text{ kPa}$ (b) $T = 219,86 \text{ K}$

1.2

Nejvyšší teplota v plynojemu je v létě 42°C, nejnižší teplota v zimním období je -38°C. O kolik kilogramů více než při nejvyšší letní teplotě se vejde vodíku do plynojemu na 2000 m³ při nejnižší zimní teplotě, je-li tlak v plynojemu vždy 104 kPa?

Výsledek: (o 54 kg)

1.3

W. Ramsay získal ze vzduchu po několikanásobné adsorbci na aktivním uhlí malé množství plynu. Zjistil hustotu plynu $\rho = 1,63 \text{ g/dm}^3$ při teplotě 25°C a tlaku 100 kPa. Jaký plyn to byl?

Výsledek: ($M_r = 40,4 \text{ g/mol}$, argon)

1.4

Zásobník o objemu 40 dm³ je naplněn heliem na tlak 10 MPa při teplotě 293,15 K. Ze zásobníku bylo postupně dvakrát odebíráno helium připojením nádob o objemu 10 dm³, tlak v těchto nádobách nesměl překročit 7,5 MPa. Vypočtete maximální tlak, na který lze naplnit obě nádoby a příslušné počty molů. Uvažujte konstantní teplotu 293,15 K a předpokládejte ideální chování plynu.

Výsledek: ($p_1 = 7,5 \text{ MPa}$, $p_2 = 6,5 \text{ MPa}$)